

1

Mother Tongue-Based Multilingual Education

Kagamitan ng Mag-aaral

Sinugbuanong Binisaya Yunit '1

Ang kagamitan sa pagtuturong ito ay magkatuwang na inihanda at sinuri ng mga edukador mula sa mga publiko at pribadong paaralan, kolehiyo, at / o unibersidad. Hinihikayat namin ang mga guro at ibang nasa larangan ng edukasyon na mag-email ng kanilang puna at mungkahi sa Kagawaran ng Edukasyon sa action@deped.gov.ph.

Mahalaga sa amin ang inyong mga puna at mungkahi.

**Kagawaran ng Edukasyon
Republika ng Pilipinas**

**Mother Tongue Based Multilingual Education – Unang Baitang
Kagamitan ng Mag-aaral sa Sinugbuanong Binisaya
Unang Edisyon, 2013
ISBN: 978-971-9981-89-3**

Paunawa hinggil sa karapatang-sipi. Isinasaad ng Seksiyon 176 ng Batas Pambansa Bilang 8293: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang sipi sa ano mang akda ng Pamahalaan ng Pilipinas. Gayon pa man, kailangan muna ang pahintulot ng pamahalaan o tanggapan kung saan ginawa ang isang akda upang magamit sa pagkakakitaan ang nasabing akda. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang patawan ng bayad na *royalty* bilang kondisyon.

Ang mga akda / materyales (mga kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand names, tatak o trademarks, atbp.) na ginamit sa aklat na ito ay sa nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsikapang mahanap at mahingi ang pahintulot ng mga may karapatang-ari upang magamit ang mga akdang ito. Hindi inaangkin ni kinakatawan ng mga tagapaglathala (publisher) at may-akda ang karapatang-aring iyon.

Nilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Br. Armin A. Luistro FSC
Pangalawang Kalihim: Yolanda S. Quijano, Ph.D.
Kawaksing Kalihim: Elena R. Ruiz, Ph.D

Mga Bumuo ng Kagamitan ng Mag-aaral

Mga manunulat: Nena V. Miñoza, Gea Catalan Alonso, Caren S. Selgas, Virginia S. Cayon, Jennifer O. Artiaga, Ritchie C. Barrera, Ninie del Rosario, at Jocelyn Conta

Kasangguni: Rosalina J. Villaneza

Mga tagasuri: Atty. Manuel Lino G. Faelnar, Dr. Romeo Macan, Mrs. Aida Zafra. at Mr. Jes B. Tirol

Mga gumuhit ng larawan: Jason Villena, Jayson R. Gaduena, Bienvenido Saldua, at Erich David Garcia

Nag-layout: Aileen Nacario Ilagan

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

**Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat
(DepEd-IMCS)**

Office Address: 2nd Floor Dorm G, PSC Complex
Meralco Ave., Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (02) 634-1054 or 634-1072

E-mail Address: imcsetd@yahoo.com

Talaan ng Nilalaman

Yunit 3

Buluhaton 31	69
Buluhaton 32	69
Buluhaton 33	70
Buluhaton 34-A	71
Buluhaton 34-B	72
Buluhaton 35	73
Buluhaton 36	74
Buluhaton 37-A	75
Buluhaton 37-B	75
Buluhaton 38	76
Buluhaton 39	77
Buluhaton 40	78
Buluhaton 41	78
Buluhaton 42	79
Buluhaton 43	79
Buluhaton 44	80
Buluhaton 45	80
Buluhaton 46-A	81
Buluhaton 46-B	81
Buluhaton 47	82
Buluhaton 48-A	82
Buluhaton 48-B	83
Buluhaton 49	84
Buluhaton 50-A	85

Buluhaton 50-B	86
Buluhaton 51	87
Buluhaton 52	88
Buluhaton 53	89
Buluhaton 54	90
Buluhaton 55	90
Buluhaton 56	91
Buluhaton 57	91
Buluhaton 58	92

Yunit 3

Buluhaton 31

Basaha ang nagpares nga mga pulong sa ilalom.
Isulat ang **S** sa balangko kon **synonyms** ug **A** kon
suhingpulong/tugbang-pulong.

_____1. dako : gamay	_____6.utukan : maalam
_____2. paspas : tulin	_____7. Bugnaw : init
_____3. himsog : baskog	_____8. limpyo : hugaw
_____4. lab-as : presko	_____9. Taas : habog
_____5. bata : linghod	_____10. pandak : putot

Buluhaton 32

Magsulat og duha ka **proper nouns** sa mga
mosunod.

1. sapatos	_____	_____
2. lapis	_____	_____
3. tulonghaan	_____	_____
4. magtutudlo	_____	_____

Buluhaton 33

Lingini ang hustong **proper nouns** sa gihatag nga **common nouns**.

1. Libro: chippy, English for today, mongol
2. Snacks: nova, Mario, adidas
3. Magtutudlo: Dr. Papas, Atty. Tanoy, teacher Mel
4. Juice: happy peanut, fun chum, royal
5. Tulonghaan: Maslog Elementary School, St. Anthony, Sibulan public market

Buluhaton 34-A

Lingini ang pulong o hugpong sa mga pulong nga nagsulti kabahin sa drowing.

ang baso
ang kolon
ang kaldero

si lola
si lolo
si papa

ang manok sa plato
ang baboy sa plato
ang isda sa plato

ang manok ug langgam
ang isda ug iho
ang iro ug baboy

Buluhaton 34-B

Idugtong ang mga pulong gamit ang linya ngadto sa hulagway.

Si Mina nagdula
og bola

Nagbubo sa
tanom si lola.

Nagdula og
kasing ang bata.

Nag-istoryahanay
si Ninie ug Nena.

Buluhaton 35

Patan-awa ang mga bata sa mga hulagway nga anaa sa **black board**. Ipadugtong ang hulagway sa husto nga pulong.

Ang mais

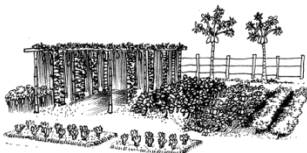
Si mama

Mga dahon

Ang bata

Sa bukid

Buluhaton 36

Tubaga ang mga pangutana.

1. Ang gatas naa sa baso.
Unsa ang naa sa baso?
Hain ang gatas?
2. Si Biboy naay baboy.
Kinsa ang adunay baboy?
Unsa ang buhi ni Biboy?
3. Ang trapo naa sa lamesa.
Unsa ang naa sa lamisa?
Haing dapita ang trapo?
4. Ang kolon naa sa abuhan.
Asa ang kolon?
Unsa ang naa sa abuhan?
5. Ang mga bata nagbasa og libro.
Kinsa ang nagbasa og libro?
Unsa ang gibasa sa mga bata?

Buluhaton 37-A

Dungagi og **proper nouns** ang **chart** sa ubos.

Name of Persons	Name of Places	Name of Things
1. Mr. Amado Roxas	1. Dumaguete City	1. Adidas
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.
5.	5.	5.

Buluhaton 37-B

Usba og surat ang mosunod nga **Proper Nouns**.

1. Vicente _____

2. danao city _____

3. getafe, bohol _____

4. dr. RoweNa santiago _____

Buluhaton 38

Basaha ang mubong istorya og tubaga ang mga pangutana.

Kini si Tatay Miro.

Usa siya ka basurero.

Kada adlaw sayo siya momata aron manguha og basura.

1. Kinsa ang basurero?
2. Unsa ang iyang trabaho?
3. Kanus-a siya manguha og basura?

Buluhaton 39

Pilia ang hustong tubag sulod sa kahon. Isulat sa badlis ang imong tubag.

basurero magtutudlo doctor nars polis
--

- _____ 1. Ako ang magtutudlo sa mga bata sa pagsulat ug pagbasa. Kinsa ako?

- _____ 2. Basura akong tapukon og hiposon. Kinsa ako?

- _____ 3. Motambal ako sa mga masakiton. Kinsa ako?

- _____ 4. Kalinaw og hapsay akong gi- atiman. Kinsa ako?

- _____ 5. Ako ang moamoma sa mga masakiton. Kinsa ako?

Buluhaton 40

Idugtong ang drowing ngadto sa pulong nga mao ang ilang trabaho.

- a. Motudlo og mga bata
- b. Motabang sa doktor
- c. mopalong sa kayo
- d. motambal sa masakiton

Buluhaton 41

Kuhaa ang duha ka pulong nga susama og kahulugan.

1. Utukan ug maalam si Ana.
2. Tambok ug himsog ang lawas sa bata.
3. Ngitngit ug ngiob ang langob.
4. Abunda ug daghan ang ani sa mga mag uuma.

Buluhaton 42

Linyahi ang pulong nga suhingpulong/tugbang-pulong sa gihatag nga pulong.

1. dako – (gamay, linghod, bata)
2. putot – (taas, mubo, dako)
3. bag-o – (daan, limpyo, hugaw)

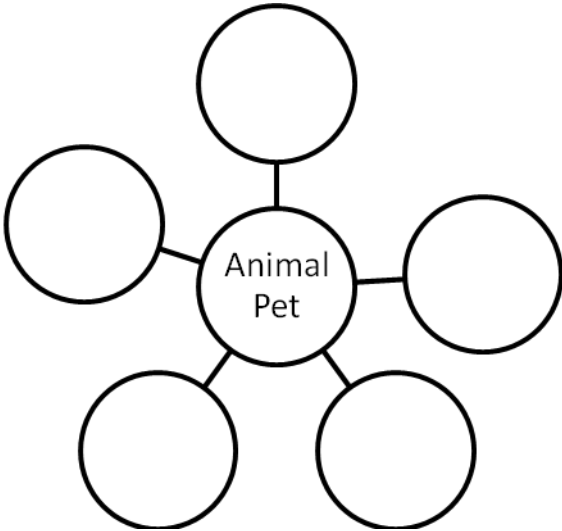
Buluhaton 43

Basaha ang mga pulong sa ilalom isulat sa blangko ang S kon kini kapulong ug A kon kini suhingpulong/tugbang-pulong.

- _____ 1. Bata – tigulang
- _____ 2. Taas – habog
- _____ 3. Hapon – palis
- _____ 4. Adlaw – gabii
- _____ 5. Ulan – init

Buluhaton 44

Paglista og lima ka paagi sa hustong paggalam og buhi:

Buluhaton 45

Pagdrowing og tulo ka paagi sa pag-atiman og buhi.

Three empty square boxes are arranged horizontally, intended for drawing three ways to care for a pet.

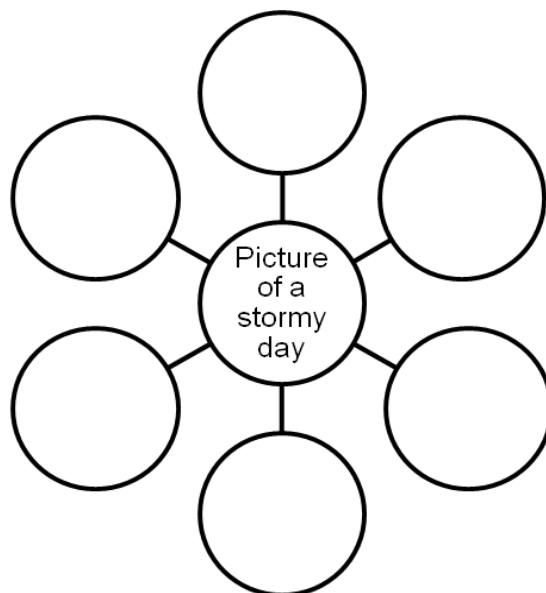

Buluhaton 46-A

Butangi og (✓) ang hulagway nga nagpakita og pagkamahigalaon ug (X) kon dili.

Buluhaton 46-B

Mga angayan ug dili angay buhaton sa panahon sa bagyo. Gamit sa insaktong **action word**.

Buluhaton 47

Paghimo og sentence basi sa hulagway nga gipakita.

Buluhaton 48-A

Lingini ang pulong nga nagpakita og aksyon.

1. Si Boyet naglampaso sa ilang balay.
2. Namalit ug bulak si Linda.
3. Nagbantay og bata si Ana.
4. Si Juna naligo sa dagat.

Buluhaton 48-B

Isulat ang hustong punglihok/**correct action word** sa tapad sa numero.

1. _____ si mama sa atong pamahaw

2. _____ si Rona og pambata nga libro.

3. Ang nurse _____ sa doctor sa pagtambal sa pasyente.

4. _____ si Leo atubangan sa ilang lolo ug lola.

Buluhaton 49

Lingini ang **action words**.

1. gwapa, tulog, sayaw
2. dako, lukso, kanta
3. sulat, basa, lapis
4. inom, eskwelahan, kaon
5. limpyo, hugas, maestra

Buluhaton 50-A

Linyahi ang pulong nga haom sa gihulagway.

bata
baki
baso

iro
baki
iring

bato
panganod
kilat

ang mangga
ang paliya
ang mansanas

batang naghilak
batang nagkatawa
batang nagdula

Buluhaton 50-B

Isumpay ang pahayag nga haom sa hulagway.

1. Si Lita nanilhig.

2. Nagsulat ang bata.

3. Ang batang nagsayaw

Buluhaton 51

Idugtong ang pulong nga haom sa hulagway.

langoy

katkat

dagan

kamang

ligo

Buluhaton 52

Basaha og tubaga ang mosunod nga pangutana.

1. Nikatkat si Nika.

Kinsa ang nikatkat?

Nag-unsang si Nika?

2. Naglangoy-langoy ang isda sa dagat.

Unsa ang naglangoy-langoy?

Asa naglangoy-langoy?

3. Nanilhig ang mga bata.

Kinsa ang nanilhig?

Nag-unsang mga bata?

4. Si Peter nanglampaso.

Kinsa ang nanglampaso?

Nag-unsang si Peter?

5. Ang maestra nagtudlo.

Kinsa ang nagtudlo?

Nag-unsang maestra?

Buluhaton 53

Lingini ang letra sa hustong tubag.

1. Kinsa ang amiga ni Jessie?
a. ang kahoy   b. ang bulak   c. ang baha

2. Unsa man ang unang gipangayo ni Jessie sa kahoy?
a. sapatos   b. kwarta   c. sanina

3. Unsa ang ikaduhang gipangayo niya sa kahoy?
a. bag   b. kotse   c. bahay

4. Unsa ang gibuhay ni Jessie aron malipay usab ang kahoy?
a. namutol og daghang kahoy
b. nagtamom og daghang kahoy
c. nagsunog og daghang kahoy

5. Unsaon pagpadaghan sa kahoy?
a. Magtamom og kahoy
b. Pamatyon ang kahoy
c. Wala ray buhaton

Buluhaton 54

Bahiga ang mga letra aron maka porma og lain nga pulong.

1. I H A G A L = _____ - suod nga miga/amigo
2. O H Y A K = _____ - usa ka puno-an
3. A L A B Y = _____ - puy-anan
4. K A W R A T = _____ - gamiton pagpalit
5. N G A U B = _____ - parte sa kahoy nga makaon

Buluhaton 55

Lingini ang **action word** sa **sentence**.

1. Nakigsulti si Jessie sa puno-an sa kahoy.
2. Si Jessie ug ang puno-an nagdula.
3. Giputol ni Jessie ang sanga.
4. Nalipay ang puno-an sa gibuhad ni Jessie.
5. Nagtanom siya ug kahoy.

Buluhaton 56

Bahiga ang mga mosunod nga mga panghitabo basi sa istorya gamit ang numero.

- _____ Giputol ni Jessie ang sanga aron himuon ug balay.
- _____ Nagdula-dula si Jessie ug ang puno-an.
- _____ May managhigala nga puno-an ug si Jessie.
- _____ Puwerteng lipaya sa puno-an.
- _____ Nahurot na ang bunga ug sanga sa puno-an.

Buluhaton 57

Idugtong ang naa sa **Column A** ngadto sa **Column B**. Isulat ang letra sa blangko.

A	B
_____ 1. Haligi sa panimalay	a. Nanay
_____ 2. Motabang ni Tatay sa mga buluhaton sa balay	b. Igsuong babaye
_____ 3. Moatiman sa mga bata	c. Tatay
_____ 4. Motabang ni Nanay sa panimalay	d. Beybi
_____ 5. Maghatag og kalipay sa panimalay	c. Igsuong lalaki

Buluhaton 58

Isulat kinsa ang gihulagway.

_____

_____

_____

_____

_____